

*Från oskyldigt oskyld till skamligt blottad.
Den dramatiska utvecklingen i Edens trädgård
– osynliggjord i de flesta översättningar.*

Ett utdrag ur:

**Hur förhåller sig Edenberättelsen till
skapelseberättelsen. En analys av struktur
och innehåll. 2015.**

Tore Jungerstam

Direktlänk till hela arbetet: <https://torejungerstamdotcom3.files.wordpress.com/2015/06/hur-fc3b6rhc3a51ler-sig-edenberc3a4ttelsen-till-skapelseberc3a4ttelsen-final-2-enfc3a4rg-2.pdf>

Utdraget utgör huvuddelen av kapitel 8.

Mer forskning om urhistorien kan du hitta på min hemsida www.urhistorien.com

Jag publicerar också en del av min forskning som föreläsningar på min YouTube-kanal:
<https://www.youtube.com/channel/UCaHJ29tZRmEV4UuUGYgmNXg>

8 Scen 5: 1 Mos 2:25-3:7a

Efter att i sedvanlig ordning behandlat översättning och struktur diskuterar jag om ormen var ett av de skapade djuren samt de olika ord för nakenhet som används varefter jag ger en kommentar till avsnittet.

8.1 Översikt och översättning

Scen 5 inramas av de bådas nakenhet på olika sätt. I inledningen var båda oskylda – men de skämdes inte för varandra. I slutet av scenen öppnas de bådas ögon och de vet att de är blottade. I hebreiska är dessa två olika ord för nakenhet snarlika.¹

I den här scenen är Gud inte närvarande. Istället är ormen närvarande och det är han som är aktiv och diskuterar med kvinnan. Eva har inte fått sitt namn, Eva, ännu. Sedan handlar kvinnan likasom mannen. Mannen tiger och det enda mannen gör i det här avsnittet uttrycks med ett enda ord på hebreiska: וַיֵּאָכֵל ”Och han åt”.

וַיְהִי שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּם וַאֲשֶׁתוֹ וְלֹא יָתְבַשְׂשׂוּ:

¹ Se mer i ordförklaringen nedan.

והנחש הנה ערום מכל חית השדה אשר עשה יהוה אלהים
 ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן:
 ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל: ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתו:
 ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתו:
 כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע:
 ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאנה הוא לעינים ונתתו העץ להשפיל
 ותקח מפריו
 ותאכל
 ותתן גם לאישה עמה
 ויאכל:
 ותפקחנה עיני שניהם
 ונדעו כי ערומם הם

Och det var **båda oskylda**², mannen och hans kvinna och de skämdes inte för varandra. Men ormen var **listig**, mer än alla fältets djur som HERREN Gud hade gjort.³

Och han sa till kvinnan: ” **Verkligen**⁴! Tänk att han sagt så gud^{5:6} Ät inte från något av trädgårdens träd”

Och kvinnan sa till ormen: ”Av frukten av trädgårdens träd ska vi äta, men av frukten från det träd som är mitt i trädgården sa Gud: Ät inte av det, ja rör det inte med mindre än att ni dör ”

Men ormen sa till kvinnan: ”Ni ska sannerligen inte dö! Tvärtom vet Gud att när ni äter av den så öppnas era ögon och ni blir som Gud vetande⁷ gott och ont⁸.

Och kvinnan såg att verkligen gott var trädet att äta av och det var sannerligen en njutning för ögonen och åtråvärt var trädet för insiktens skull.

Och hon tog av dess frukt
 och hon åt
 Och hon gav också åt sin man med henne
 och han åt

Och öppnades ögonen på dem **båda**
 Och de insåg **verkligen: blottade**⁹ var de.

² Översätts vanligen med ”naken”. Översättningen ”oskyld” speglar dock bäst ordets innebörd även om det är lite otympligt på svenska. Se diskussionen nedan i kapitel 7.4.

³ Se kommentar i kapitel 7.3.

⁴ Se Holladay: ‘emphatic,’ corroborative, strengthening: a) oft. = **yes, indeed:** kî rabbâ is certainly great Gn 18²⁰, kî môt t'mût, yes, you shall surely die

⁵ Den här ordföljden följer hebreiskan där subjektet gud/Gud kommer långt bak i satsen. Eftersom ”elohim” kan stå för vilken gud som helst så betecknar jag Gud med litet ”g” här eftersom det är ormen som föraktfullt nämner honom här.

⁶ Hamilton (1990, 186) lyfter fram att om det hebreiska uttrycket כִּי אֵץ här har en frågande innebörd så är det enda gången så är fallet i GT. Hamilton nämner Skinner som citerar Luther som ger det en innebörd att det uttrycker förakt, som att ormen lyfter på huvudet och snäser åt vad Gud har sagt. Men jag håller med Hamiltons bedömning att det är att tolka det för upposigt. Ormen är listig och lömsk och spelar ju inte med öppna kort. Man kan också notera att אֵץ låter som en orms väsning: af (med det följande – ki blir det ett starkt f: aff –ki..)

⁷ Ordet står i particip, alltså kunnande vetande, men man kan också översätta det, som kan allt

⁸ Kan förstås som en merism ”allt”. Kunde också översättas: kunnande/förmår allt/förmår (både) gott och ont/ kan göra vad som helst. Se diskussionen om namnet ”Kunskapens träd gott och ont ” i kapitel 4.3.1.

⁹ Se diskussionen i kapitel 7.4 om ordets betydelse. Det är ett snarlikt ord för naken som har en underton av att vara blottad och hjälplös. En underton som inte finns i det första ordet för nakenhet som jag översatte oskyld.

8.2 Struktur

Avsnittet innesluts av ett inledande konstaterande att de var oskylda utan skam inför varandra och avslutas med en skamfylld nakenhet - de var blottade. Nu hade de något att dölja, det fanns skam som de ville täcka över. Notera ordet ”båda” som återkommer i början och i slutet. Först konstateras att de var båda oskylda, men skämdes inte för varandra och avsnittet avslutas med att de båda insåg att de var blottade.

I Bibelns kapitelindelning har man delat upp texten så att det första uttalandet anförs till kapitel två. I Bibel 2000 har man däremot fört ihop texten på samma sätt som jag anser är riktigt. Annars missar man bl.a. ordleken med de olika betydelserna för עָרוּמִים och עָרוֹם. ”Arom” kontrasteras mot ”aromim”. Ordens stavning och uttal är så snarlika att det är svårt att upptäcka att det är två olika ord på hebreiska.¹⁰ Men det första betyder ”oskyld – naken” och det andra betyder något helt annat, nämligen listig, lömsk, subtil - ett tvetydigt. Det här är en typisk lek med snarlika ord eller en rot med olika betydelser som vi kommer att möta fler gånger i texten.

וַיְהִי שְׁנֵיהֶם עָרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יָתְבַשְׂשׁוּ:
וְהַנָּחַשׁ הָיָה עָרוֹם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים

Och det var båda **oskylda**, mannen och hans kvinna, men - de skämdes inte för varandra.

Men ormen var **listig**, mer än alla fältets djur som HERREN Gud hade gjort.

Till sist i avsnittet återkommer ett annat ord för nakenhet som inte endast betyder naken utan också har en klang av hjälplöshet över sig och som på svenska, t.ex. i SFB översätts med två ord ”naken och blottad”.¹¹

8.4 Olika ord för nakenhet

Inledningsvis sägs att mannen och kvinnan var nakna/oskylda och de skämdes inte för varandra.

Ordet för naket som används betyder just oklädd eller ännu mer precist: oskyld. Det behöver inte alltid betyda att man är helt naken. Det kan också innebära att man inte är ordentligt klädd, att man kanske bara har underkläder. Av sammanhanget kan det innebära att man måste gå naken för att ens fiende vill förnedra. Därför behövs förtydligandet att ”de skämdes inte för varandra”. Ordet i sig själv verkar inte ha någon inneboende betydelse av oskuldsfullhet utan uttrycker just att de var oklädda, nakna. ”Oskyld” beskriver bäst vad det hebreiska ordet betyder. Det är ett värdeneutralt ord utan sexuella anspelningar som ”naken”

¹⁰ Den synligaste skillnaden, det avslutande ם, är bara pluraländelsen. Det enda som skiljer orden åt är alltså den inledande vokalbeteckningen: ך och ם. Uttalar man dem låter de, åtminstone idag, i praktiken likadant (som ett ”a”).

¹¹ Se diskussion i kapitel 7.4.

kan ha. Oklädda fångar inte heller ordets rätta innebörd. Se förteckningen över alla ställen i GT ordet förekommer i fotnoten nedan.¹²

Det finns ett annat ord för nakenhet som används för att beskriva sexuell, manlig eller kvinnlig, nakenhet עָרְוָה Det ordet används bl.a. i Hes 16:8. Alla andra gånger det förekommer har jag listat i fotnoten nedan.¹³

¹² Ordet som översatts naken i 1 Mos 2:25 förekommer på följande ställen

Den modigaste bland hjältarna skall på den dagen fly undan naken, säger HERREN. (Amos 2:16 SFB)

Då tog även han av sig kläderna, och profeterade, också han, inför Samuel. Han blev liggande naken hela den dagen och hela natten. Därför brukar man säga: "Är också Saul bland profeterna?" (1Sam 19:24 SFB)

Annars skall jag klä av henne naken, och låta henne stå där sådan hon var den dag då hon föddes. (Hos 2:3 SFB)

Orättmätigt tog du pant av dina bröder, berövade dem deras sista plagg. (Job 22:6 SFB)

Nakna ligger de om natten, utan kläder, de har inget att skylla sig med i kölden (Job 24:7 SFB)

De måste gå omkring nakna, utan kläder, (Job 24:10 SFB)

Han sade: "Stå upp, lös säcktygskläderna från dina höfter och tag av skorna från dina fötter." Han gjorde så och gick naken och barfota. (Jes 20:2 SFB)

Sedan sade HERREN: "Liksom min tjänare Jesaja har gått naken och barfota, och nu i tre år varit ett tecken och förebud angående Egypten och Nubien, (Jes 20:3 SFB)

så skall kungen i Assyrien låta fångarna från Egypten och de bortförda från Nubien, både unga och gamla, föras bort nakna och barfota, med blottad bak, till skam för Egypten. (Jes 20:4 SFB)

Över detta vill jag klaga och jämra mig, jag vill gå utblottad och naken. Jag vill yla som en schakal och klaga som en struts. (Mik 1:8 SFB)

ja, dela ditt bröd åt den hungrige skaffa de fattiga och hemlösa en boning, kläd den nakne var du än ser honom (Jes 58:7 SFB)

Dödsriket ligger naket för honom, avgrunden utan täckelse (Job 26:6 SFB)

¹³ Ham, Kanaans far, såg sin far naken och berättade det för sina båda bröder, som var utanför tältet. (1 Mos 9:22 SFB)

Därför skall jag samla alla de älskare som har njutit din gunst, vare sig du tyckt om dem eller inte. Från alla håll skall jag samla dem, och jag skall blotta ditt sköte för dem, så att de ser dig i all din nakenhet. (Hes 16:37 S00)

så skall kungen i Assyrien låta fångarna från Egypten och de bortförda från Nubien, både unga och gamla, föras bort nakna och barfota, med blottad bak, till skam för Egypten. (Jes 20:4 SFB)

Om någon tar sin syster till hustru, sin fars dotter eller sin mors dotter och ser hennes nakenhet, och hon ser hans nakenhet, är det en skamlig gärning. De skall utrotas inför sitt folks ögon. Han bär på missgärning, eftersom han har blottat sin systers nakenhet. (3 Mos 20:17 SFB)

Du skall inte blotta nakenheten hos din fars hustru, ty det är din fars nakenhet. (3 Mos 18:8 SFB)

Du skall inte blotta din sondotters eller din dotterdotters nakenhet, ty det är din egen nakenhet. (3 Mos 18:10 SFB)

Du skall inte blotta nakenheten hos din brors hustru, ty det är din brors nakenhet. (3 Mos 18:16 SFB)

Du skall göra benkläder av linne åt dem för att skylla deras kön. De skall räcka från höfterna ner på låren. (2 Mos 28:42 SFB) (Ordagrant står det köttets nakenhet från höfterna...)

Därför skall jag ta tillbaka min säd när tiden är inne, och mitt vin när stunden kommer. Jag skall ta bort min ull och mitt lin, som hon skyler sin nakenhet med. (Hos 2:9 SFB)

Jag gick förbi där du låg och såg på dig. Och se, din älskogstid var inne. Jag bredde min mantel över dig och täckte över din nakenhet. Jag gav dig mitt trohetslöfte och ingick förbund med dig, säger Herren, HERREN, och du blev min. (Hes 16:8 SFB)

Då blev Saul rasande mot Jonatan, och han sade till honom: "Du son till en fallen och upprorisk kvinna! Visste jag då inte, att du har tagit parti för Isais son till skam för dig själv och till skam för din mors sköte. (1Sam 20:30 SFB) (Ordagrant: till skam för din mors nakenhet)

Herren, din Gud, vandrar omkring i lägret; han vill rädda dig och överlämna dina fiender åt dig. Därför skall ditt läger vara heligt. Låt honom inte få se något motbudande, så att han drar sig undan från dig. (5 Mos 23:14 S00).

Här används alltså ordet för att uttrycka något "indecent", på svenska har man översatt motbudande. Det är ingen riktigt lyckad översättning. Det är alltså något man inte borde se, på samma sätt som man inte vill se en oskyld människa när man kommer in i ett hus.

Om en man gifter sig med en kvinna och han sedan inte vill veta av henne, därför att han har kommit på henne med något oanständigt, och han skriver ett skilsmässobrev åt henne och ger henne det i handen och skickar bort henne från sitt hus, (5 Mos 24:1 SFB) (Ordagrant står det "naken sak" och har översatts oanständigt)

Det andra ordet för naken som avslutar avsnittet förekommer i följande betydelser som jag samlat i fotnoten nedan. När man läser dem märker man att detta ord i andra sammanhang associeras till en hjälplös, ibland skamfylld, nakenhet. Det används också i betydelsen ”en som lider brist”. Den associeras ofta till någon som är hjälplös – en som inte kan hjälpa sig själv.¹⁴

And Joseph remembered the dreams which he dreamed of them, and said unto them, *Ye are spies; to see the nakedness of the land ye are come* (1 Mos 42:9 KJV) *Här används alltså ordet för att uttrycka var landet inte är skyddat alltså "naket". Här finns alltså ingen sexuell anspelning. Likadant används ordet i 1 Mos 42:12 nedan.* Men han sade till dem: "Jo, ni har kommit för att ta reda på var landet saknar skydd." (1 Mos 42:12 SFB)

¹⁴ Observera att vid de bibelställen som SFB översatt ”naken och blottad” finns det inget kompletterande ord till naken på hebreiska. Så ”naken och blottad” är översättningen av denna rot för naken. De två första exemplena är ju från Edenberättelsen där Folkbibeln översätter med ”naken”.

Han svarade: "Jag hörde ljudet av dig i lustgården och blev förskräckt eftersom jag är naken. Därför gömde jag mig. (1 Mos 3:10 SFB)

Då sade han: "Vem har berättat för dig att du är naken? Har du ätit av det träd som jag förbjöd dig att äta av?" (1 Mos 3:11 SFB)

skall du komma att tjäna fiender som HERREN skall sända mot dig, under hunger, törst och nakenhet och brist på allt (5 Mos 28:48 SFB)

Jag förökade dig till många tusen, som växterna på marken. Du växte och blev stor och mycket vacker. Dina bröst blev fasta och ditt hår växte, men du var ännu naken och blottad. (Hes 16:7 SFB)

Och medan du höll på med sådana vidriga ting och bedrev hor, tänkte du inte på din ungdoms dagar, då du låg naken och blottad och sprattlade i ditt blod. (Hes 16:22 SFB)

Jag skall ge dig i dina älskares hand, och de skall slå ner dina valv och bryta ner dina offerhöjder, slita av dig kläderna och ta ifrån dig dina härliga smycken och låta dig ligga naken och blottad. (Hes 16:39 SFB)

om han inte förtrycker någon utan ger tillbaka den pant han har fått för skuld, om han inte rånar någon utan ger sitt bröd åt den hungrige och klär den nakne, (Hes 18:7 SFB)

han förtrycker inte någon, han kräver inte pant, han rånar inte utan ger sitt bröd åt den hungrige och klär den nakne, (Hes 18:16 SFB)

8.5 Kommentar

וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגָּן:

Och han sa till kvinnan: ”Så... har han verkligen sagt så gud¹⁵?¹⁶ Ät inte från något av trädgårdens träd?”

Här visar ormen genast sin lömskhet. Han börjar manipulera vad Gud har sagt. Den här scenen hör till det material som förknippas med J. Därför är det יהוה, alltså personnamnet som består av de fyra bokstäverna JHVH som Folkbibeln betecknar med versaler HERREN, som förväntas användas som namn på Gud. Om man däremot uppfattar att författaren använder olika benämningar på Gud enligt noggrant övervägande, så är det väldigt naturligt att ormen inte talar om Gud användande Guds personnamn som är förknippat med hans förbund och löften. Elohim är bara det allmänna ”gud”, som kan användas om vilken högre makt som helst.

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל הַנָּחַשׁ מִפְּרִי עֵץ הַגָּן נֹאכַל: וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ
כִּן תִּמְתּוּן:

וַיֹּאמֶר הַנָּחַשׁ אֶל הָאִשָּׁה לֹא מוֹת תִּמְתּוּן:
כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כְּאֱלֹהִים יָדְעֵי טוֹב וָרָע:

Och kvinnan sa till ormen: ”Av frukten av trädgårdens träd ska vi äta, men av frukten från det träd som är mitt i trädgården sa Gud: Ät inte av det, ja rör det inte med mindre än att ni dör ”

Här har ormen tydligen lyckats rucka på det klara och enkla. Eva lägger till ”bud” Gud inte gett: ”rör inte” hon gör alltså lagen strängare, men samtidigt förmildrar hon det säkra i straffet från det ursprungliga uttrycket. Hon säger inte att ”vi ska sannerligen dö”.

En intressant iakttagelse med tanke på traditionen med att ”bygga ett staket kring lagen”. Det kan få konsekvensen att göra Guds lag petig eller mer svårförståelig, vilket kan ge underlag för otro när man inte förstår orsaken till olika lagar.

Men ormen sa till kvinnan: ”Ni ska sannerligen inte dö!¹⁷ Tvärtom vet Gud att när ni äter av den så öppnas era ögon och ni blir som Gud vetande allt.¹⁸

¹⁵ Eftersom ”elohim” kan stå för vilken gud som helst så betecknar jag Gud med litet ”g” här eftersom det är ormen som föraktfullt nämner honom här.

¹⁶ Om det här tolkas som att det endast introducerar en fråga så är det enda gången som אַף כִּי har denna interrogativa kraft. Hamilton 1990, 186. Hamilton hänvisar till Skinner som föreslår Ay, and so God has said”. Von Rad citerar Luther som anger att uttrycket inte går att översätta men det innebär att han vänder upp näsan and ”jeer and scoff at the same time”. Men Hamilton menar att det här ändå är ett för starkt uttryck eftersom ormen var listig. Hamilton översätter: ”Indeed, to think that God said you are not to eat of any tree of the garden. Ormens första ord ska inte översättas som en fråga utan som ett uttryck av chock eller överraskning. Hamilton 1990, 186, 188.

¹⁷ Det är alltså samma grammatiska form som Gud använder när han säger att ”ni ska sannerligen dö”.

¹⁸ Meningen kan förstås på flera sätt. Frasen ”gott och ont” kan knytas till Gud – ni ska bli som Gud, som vet gott och ont, men mer troligt är det att det ska förstås som att ”ni ska bli som Gud – det är vetande gott och ont.

Sedan följer ormens tilltal: Nu kommer attacken. Från att ha allmänt underfundigt ifrågasatt grunden för Guds bud, kommer nu hans tydliga förkastande av det: De ska inte alls dö, tvärtom kommer de att bli som Gud vetande/kunnande gott och ont. Nu återgår säkerheten i ormens diametralt motsatta budskap till samma nivå som Gud använde i och med användningen av infinitiv absolutformen לֹא מוֹת תָּמָתוֹן, ni ska sannerligen inte dö.

Uttrycket ”gott och ont” kan tolkas som en merism, att veta gott och ont är i så fall att veta eller kunna allt. Verbet veta kan också betyda kunna.¹⁹ I så fall betyder uttrycket att de ska bli som Gud som kan göra allt, alltså vad de vill, de ska bli allvetande och/eller allsmåttiga. I vilket fall är poängen att de ska bli som Gud. Någoting underbart kommer att hända. Alltså var, enligt ormen, Guds drivkraft för sitt bud öginhet. Han ville inte unna mänskan att bli som Honom. Han undanhöll dem något gott som de kunde få genom att bryta hans tydliga föreskrifter.

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה²⁰ הוּא לְעֵינֶיהָ וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל

Och kvinnan såg att verkligen gott var trädet att äta av och det var sannerligen en njutning för ögonen och åtråvärt var trädet för insiktens skull.

Här möter sinnen symfoni: kvinnan såg, det var gott, en njutning, åtråvärt. Smaken, synen, och sinnet, alla tre lockas av trädets frukt.

Uttrycket כִּי טוֹב²¹, verkligen gott, är samma uttryck Gud använder när han betraktade sin skapelse i skapelseberättelsen. Där förekommer ju uttrycket sju gånger, här dyker det upp på nytt. Trädet heter ju kunskapens träd, gott och ont. Trädet var säkert gott att se på. Var det gott som föda? Det visste inte Eva, det är antagligen en frukt av ormens insinuationer. Ytterligare en frukt av diskussionen med ormen är att hon åtrår det för att få insikt, att bli allvetande - som Gud. Det är ju ormen som påstått att det är orsaken till varför Gud förbjudit dem att äta av det.

וַתִּקַּח מִפְּרִיו
וַתֹּאכַל
וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּהּ עִמָּהּ
וַיֹּאכְלוּ:

Och hon tog av dess frukt²²
och hon åt
Och hon gav också åt sin man med henne
och han åt

Alltså de skulle förmå, kunna allt. ”Gott och ont” kan förstås som en merism som uttrycker helhet. Hamilton 1990, 189.

¹⁹ Se diskussion av vad kunskapens träd – gott och ont kan betyda i kapitel 4.3.1.

²⁰ Tidigare ansetts som ett sent ord, men Eblaitiska texter visar motsatsen. Hamilton 1990, 186.

²¹ Ki tov.

²² Den populära föreställningen att det rörde sig om ett äpple kanske kan förklaras av den latinska översättningen där ont är ”malus” och ”malum” är äpple.

Fyra enkla rader uttrycker det dramatiska: hon tog, hon åt, hon gav – och han åt. Den aktiva och dominerande är hela tiden kvinnan. Det är först nu författaren väljer att avslöja att Adam faktiskt stått vid hennes sida.

וַתִּפְקְחֶנָּה עֵינֵי שְׂגִיָּהֶם
וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם
וַיִּתְּפוּרֵי עֲלֵהּ תֵּאֲנִיָּה
וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת:²³

Och öppnades ögonen på dem båda
Och de insåg²⁴ verkligen: blottade²⁵ var de.

Nu kommer då det dramatiska resultatet. Vad hände när de åt? Vem hade rätt? Gud eller ormen?

Deras ögon öppnades precis som ormen lovat. Men inte så att de blev som Gud, allvetande som ormen lovat utan de insåg endast att de var blottade, nakna. I hebreiskan finns denna intressanta lek med snarlika ord. Innan episoden med ormen var Adam och Eva oskylda, men de skändes inte för varandra. Ormen var listig, ordet för listig eller lömsk är mycket snarlikt oskyld på hebreiska. Via denna lömska listighet hamnar vi i denna nya typ av nakenhet som har innebörden att vara blottad och hjälplös.²⁶ Denna senare nakenhet förknippas ofta med hjälplöshet och skam.²⁷ som t.ex. krigsfångar får uppleva som är förknippad med skam, skuld och förnedring. På svenska blir det närmast omöjligt att fånga upp denna snillrika lek med språket.

Ordet för insåg är וַיִּדְעוּ, alltså samma rot, veta och kunna, som vi återfinner i kunskapens träd. Den eftertraktade allomfattande insikten eller förmågan att kunna göra vad som helst som ormen utlovat krympte till denna insikt om skuld, förnedring och skam. Något som människan tidigare inte haft någon som helst insikt i.

Man kan också notera det som inledde det här avsnittet: Och de var båda nakna וַיְהִי שְׂגִיָּהֶם
וַיִּתְּפוּרֵי עֲלֵהּ תֵּאֲנִיָּה Och jämföra med: Och öppnades ögonen på dem båda וַתִּפְקְחֶנָּה עֵינֵי שְׂגִיָּהֶם

”Båda” וַיְהִי שְׂגִיָּהֶם återkommer. Först var de båda två – mannen och kvinnan – oskuldsfulla nu efter syndafallet öppnades de bådars ögon till att känna/veta syndens skam. Det är en sorglig form av ny kunskap.

Men vad hände med den följd av ätandet som HERREN Gud hotat med? När ni äter kommer ni verkligen att dö? Adam och Eva föll inte döda ner direkt. Ljög Gud? Vi får återkomma till det senare.

²³ Tidigare ansetts som ett sent ord, men Eblaitiska texter visar motsatsen. Hamilton 1990, 186.

²⁴ Samma ord som kunskap och veta.

²⁵ êrœm. Naked, nakedness. (ASV and RSV Similar.) ±êrôm is used ten times to designate spiritual and physical nakedness. As used of Adam and Eve (1 Mos 3:7, 10, 11), it indicates more than sex consciousness. It depicts an awareness of the openness of their guilt to God. Their relationship with God was impaired, upsetting their relationship to each other. Se kapitel 7.4 om olika ord för nakenhet.

²⁶ Se kapitel 7.4 ovan där jag behandlar de olika betydelsenyanterna för ordet naken. Där listar jag också alla exempel där de olika orden förekommer.

²⁷ Se kapitel 7.4 där jag diskuterar de olika orden för nakenhet.

Litteratur

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

1985 *The Art of Biblical Poetry*. Basic Books. USA.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Anderson, B. W.

1994 "From Analysis to Synthesis: The Interpretation of Genesis 1–11". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 416–435.

Bandstra, B.

2008 *Genesis 1–11. A Handbook on the Hebrew Text*. Baylor University Press. Waco.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics*. Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallellism*. William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Bermant, C. & Weitzman, M.

1979 *Ebla. A Revelation in Archaeology*. Times Books. New York.

Bibeln

1993 *The NIV Study Bible*. New International Version. Hodder & Stoughton. London/Sydney/Auckland.

1998 *Bibeln. Den Heliga Skrift. Gamla och Nya testamentets kanoniska böcker*. Stiftelsen Svenska Folkbibeln. XP Media. Stockholm.

2001 *Bibel 2000 med noter, parallellhänvisningar och tillägg. Gamla testamentet, Apokryferna och Nya testamentet*. Bibelkommissionens översättning. Marcus förlag. Örebro.

Biblia Hebraica Stuttgartensia

2007 K. Elliger & W. Rudolph (eds.). German Bible Society. Stuttgart. (5th rev.ed.)

Bird, P. A.

1994 "Male and Female He Created Them: Genesis 1:27b in the Context of the Priestly Account of Creation". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 329–361.

Boice, J. M.

1998 *Genesis. Volume 1. Creation and Fall*. An Expository Commentary. Volume 1. Genesis 1–11. Baker Books. Grand Rapids.

Brueggemann, W.

2010 *Genesis*. Interpretation. A Bible Commentary for Teaching and Preaching. Westminster John Knox Press. Louisville.

Cassuto, U.

1973 *Biblical & Oriental Studies. Volume 1: Bible*. Publications of the Perry Foundation for Biblical Research in the Hebrew University of Jerusalem. The Magnes Press. Jerusalem.

- 1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah.* The Magnes Press. Jerusalem.
- 2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch.* Shalem Press. Jerusalem/New York.
- Castellino, G.
- 1994 "The Origins of Civilization according to Biblical and Cuneiform Texts". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 75–95.
- Collins, C. J.
- 2006 *Genesis 1–4. A Linguistic, Literary and Theological Commentary.* P&R Publishing Company. Phillipsburg.
- Dorsey, D. A.
- 1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis–Malachi.* Baker Academic. Grand Rapids.
- Fishbane, M.
- 1985 *Biblical Interpretation in Ancient Israel.* Clarendon Press. Oxford.
- 1998 *Biblical Text and Texture. A Literary Reading of Selected Texts.* One World. Oxford.
- Friedman, R. E.
- 1997 *Who wrote the Bible?* HarperCollins Publishers. New York.
- 2003 *The Bible with Sources Revealed. A New View into the Five Books of Moses.* HarperCollins Publishers. New York.
- Fokkelman, J. P.
- 1990 "Genesis". *The Literary Guide to the Bible.* R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.
- 1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis.* The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.
- Ginsberg, H. L.
- 1992 "Ugarit Myths, Epics, and Legends". *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament.* J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 129–155.

Goetze, A.

1992 *"Hittite Myths, Epics, and Legends"*. *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament*. J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 120–128.

Gordon, C. H. & Rendsburg, G. A.

1997 *The Bible and the Ancient Near East*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Gunkel, H.

1997 *Genesis*. Translated by Mark E. Biddle. Mercer University Press. Macon.

2006 *Creation and Chaos in the Primeval Era. A Religio-Historical Study of Genesis 1 and Revelation 12*. Translated by K. William Whitney JR. William B Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

2008 *The Legends of Genesis*. Translated by W. H. Carruth. Bibliobazaar. LaVergne.

Hamilton, V. P.

1990 *The Book of Genesis. Chapters 1–17*. New International Commentary of the Old Testament. Eerdmans. Grand Rapids.

2005 *Handbook on the Pentateuch*. Baker Academic. Grand Rapids.

Harris, R. L. et al. (eds.)

1981 *Theological Wordbook of the Old Testament, Volumes 1 & 2*. Moody Press, Chicago.

Heidel, A.

1951 *The Babylonian Genesis*. The University of Chicago Press. Chicago/London.

Hess, R. S.

1994¹ *"One Hundred Fifty Years of Comparative Studies on Genesis 1–11: An Overview"*. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 3–26.

1994² *"The Genealogies of Genesis 1–11 and Comparative Literature"*. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 58–72.

Hess, R. S. & Tsumura, D. T. (eds.)

1994 *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Hoekema, A. A.

1994 *Created in Gods Image.* Eerdmans. Michigan/Cambridge.

Jacobsen, T.

1994 "The Eridu Genesis". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 129–142.

Joüon, S. J. & Muraoka, T.

2006 *A Grammar of Biblical Hebrew.* Editrice pontificio istituto Biblico. Rom.

Kikiwada, I. M.

1994 "The Double Creation of Mankind in Enki and Ninmah, Atrahasis I 1–351 and Genesis 1–2". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 169–174.

Kikiwada, I. M. & Quinn, A.

1985 *Before Abraham was.* Abingdon Press. Nashville.

Kitchen, K. A.

1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.

1977 *The Bible in Its World.* Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Kramer, S. N.

1992 "Sumerian Myths and Epic Tales". *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament.* J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 39–59.

Laato, A.

2004 *Inledning till Gamla Testamentet. Religionsvetenskapliga skrifter nr 54.* Åbo.

Lambert, W. G.

1994 "A New look at the Babylonian Background of Genesis". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 96–113.

Licht, J.

1986 *Storytelling in the Bible*. The Magnes Press The Hebrew University. Jerusalem.

Malamat, A.

1994 "King List of the Old Babylonian Period and Biblical Genealogies". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 183–199.

Martin, E. L.

2000 *The Temples that Jerusalem forgot*. ASK Publications. Portland.

McEvenue, S. E.

1971 *The Narrative Style of the Priestly Writer*. Biblical Institute Press. Rom.

McKeown, J.

2008 *Genesis*. William B. Eerdmans Publishing Company. Cambridge.

Mettinger, T. N. D.

2007 *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3*. Eisenbrauns. Winona Lake.

2011 *I begynnelsen. Hur ska vi förstå Bibelns tre första kapitel? Perspektiv från astrofysik och exegetik*. Studier i exegetik och judaistik utgivna av Teologiska fakulteten vid Åbo Akademi Nr 9. Åbo.

Millard, A. R.

1994 "A New Babylonian Genesis Story". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 114–128.

Miller, P. D.

1994 *"Eridu, Dunnu, and Babel: A Study in Comparative Mythology."* *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 143–168.

Niehaus, J. J.

2008 *Ancient Near Eastern Themes in Biblical Theology*. Kregel. Grand Rapids.

Oppenheim, A. L.

1992 *"Babylonian and Assyrian Historical Texts"*. *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament*. J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 265–317.

Pritchard, J. B. (ed.)

1992 *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*. Princeton University Press. New Jersey.

Radday, Y. T. & Shore, H.

1985 *Genesis. An Authorship Study*. Biblical Institute Press. Rome.

Sachs, A.

1992 *"Akkadian Rituals"*. *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament*. J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 331–345.

Sailhamer, J. H.

1990 *Genesis. Expositor's Bible Commentary*. Zondervan. Grand Rapids.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative*. Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sarna, N. M.

1966 *Understanding Genesis*. Schocken Books. New York.

1989 *Genesis. The JPS Torah Commentary*. The Jewish Publication Society. Philadelphia.

1996 *Exploring Exodus. The Origins of Biblical Israel*. Schocken Books. New York.

2000 *Studies in Biblical Interpretation*. The Jewish Publication Society. Philadelphia.

Smith, M. S.

- 2002 *The Early History of God. Yahweh and the Other Deities in Ancient Israel.* Eerdmans. Grand Rapids/Cambridge.
- Speiser, E. A.
- 1964 *Genesis. The Anchor Bible.* Doubleday & Company. New York.
- 1992 "*Akkadian Myths and Epics*". *Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament.* J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 60–119.
- 1994² "*The Rivers of Paradise*". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 175–182.
- Sternberg, M.
- 1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.
- Stordalen, T.
- 2000 *Echoes of Eden. Genesis 2-3 and Symbolism of the Eden Garden in Biblical Hebrew Literature.* Peeters. Leuven, Belgium.
- Thomas, M. A.
- 2011 *These are the Generations. Identity, Covenant and the Toledot Formula. Library of Hebrew Bible/Old Testament Studies 551.* T & T Clark International. New York/ London.
- Tov, E.
- 2001 *Textual Criticism of the Hebrew Bible.* Fortress Press. Minneapolis. (2nd rev. ed.)
- Tsumura, D. T.
- 1994¹ "*Genesis and Ancient Near Eastern Stories of Creation and Flood: An Introduction*". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 27–57.
- 1994² "*The Earth in Genesis 1*". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 310–328.
- 2005 *Creation and Destruction. A Reappraisal of the Chaoskampf Theory in the Old Testament.* Eisenbrauns. Winona Lake.
- Van Gemeren, W. A. (ed.)

1997 *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. Zondervan. Grand Rapids.

Van Leeuwen, R. C.

1997 "אָרֶב". *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. W. A. VanGemeren (ed.). Zondervan. Grand Rapids, 728–735.

Von Rad, G.

1972 *Genesis*. Translated by John H. Marks. The Westminster Press. Philadelphia.

2005 *Old Testament Theology. Volumes I & II*. Translated by D. M. G. Stalker. Prince Press. Peabody.

Walsh, J. T.

1994 "Genesis 2:4b–3:24: A Synchronic Approach". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 362–382.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative*. The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation*. Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Waltke, B. K.

2001 *Genesis. A Commentary*. Zondervan. Grand Rapids.

Walton, J. H.

2009 *The Lost World of Genesis One*. InterVarsity press. Downers Grove.

2011 *Genesis 1 as Ancient Cosmology*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Wellhausen, J.

2006 *Prolegomena to the history of Israel*. Translated by J. Sutherland Black and Allan Menzies. Bibliobazaar. Charleston.

Wenham, G. J.

1987 *Genesis 1–15*. Word Biblical Commentary. Thomas Nelson. Dallas.

1994¹ "Sanctuary Symbolism in the Garden of Eden Story". *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 399–404.

1994² *"The Coherence of the Flood Narrative". I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 436–447.

2003 *Exploring the Old Testament. A Guide to the Pentateuch. Volume One.* InterVarsity Press. Downers Grove, Illinois.

Westermann, C.

1994 *Genesis 1–11. A Continental Commentary.* Translated by J.J. Scullion. Fortress Press. Minneapolis.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study.* Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.

Wikander, O.

2003 *Kananeiska myter och legender.* Wahlström & Widstrand.

2005 *Enuma Elish. Det babyloniska skapelseeposet.* Wahlström & Widstrands klassikerserie.

Wilson, J. A.

1992¹ *"Egyptian Myths, Tales, and Mortuary Texts". Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament.* J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 3–36.

1992² *"Proverbs and Precepts. Egyptian Instructions". Ancient Near Eastern Texts Relating to the old Testament.* J. B. Pritchard (ed.). Princeton University Press. New Jersey, 412–425.

Wilson, R. R.

1994 *"The Old Testament Genealogies in Recent Research". I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11.* R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 200–223.

